

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 97/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **KONTI, a. s.**, Hraničná 18, Bratislava, zastúpenej AKSK, s.r.o., Námestie SNP 15, Banská Bystrica, proti postupu Mestského súdu Bratislava III (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-38Cb/1/2015 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava III (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-38Cb/1/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava III **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. B1-38Cb/1/2015 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **2 500 eur**, ktoré jej **je** Mestský súd Bratislava III **povinný** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Mestský súd Bratislava III **je povinný** zaplatiť trovy konania právnomu zástupcovi sťažovateľky v sume **856,75 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v napadnutom konaní. Navrhuje prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prieťahov v napadnutom konaní. Žiada priznanie finančného zadosťučinenia 9 000 eur a náhradu trov konania v konaní pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 97/2024-9 z 8. februára 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

3. V napadnutom konaní, ktoré začalo 5. januára 2015 a nie je stále právoplatne skončené, sa sťažovateľka domáha zaplata 30 000 eur s príslušenstvom. Samotná reálna hodnota žalovanej sumy sa medzičasom znížila o približne 10 až 15 %, pričom ide o finančné prostriedky, ktoré sťažovateľka potrebuje pre svoju podnikateľskú činnosť.

4. Sťažovateľka uviedla, že dosiaľ boli vykonané len tri pojednávania. Pojednanie, ktoré sa malo uskutočniť 27. októbra 2021, bolo odročené. Následne sťažovateľka podala žiadosť z 8. marca 2023 o nariadenie pojednávania. Keďže táto žiadosť bola bezvýsledná, 26. septembra 2023 sťažovateľka podala sťažnosť na prieťahy v konaní a mestský súd uznal jej dôvodnosť.

5. Sťažovateľka si je vedomá, že od marca 2020 do konca roku 2022 bola pandemická situácia, ale aj počas nej sa vykonali dve pojednávania. Tiež si uvedomuje, že od 1. júna 2023 došlo k reorganizácii súdnej mapy, čo však ona nezavinila, a poukázala na skutočnosť, že v napadnutom konaní vôbec nebolo vydané meritórne rozhodnutie.

III.

Vyjadrenia účastníkov konania

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

6. Mestský súd uviedol, že sťažovateľka a aj žalovaný opakovane žiadali o odročenie pojednávania z rôznych dôvodov, čím tiež prispeli k celkovej dĺžke napadnutého konania. Pojednanie bolo zrušené aj zo zdravotných dôvodov sudkyne alebo v súvislosti s obmedzeniami počas pandémie týkajúcej sa nebezpečnej nakažlivej ľudskej choroby COVID-19, čo opätovne malo vplyv na dĺžku napadnutého konania. Súdny spis je rozsiahly (800 strán) a jeho súčasťou je viacero znaleckých posudkov. Podľa názoru mestského súdu je nevyhnutné prihliadnuť na skutkovú a právnu náročnosť veci a na iné objektívne okolnosti, ktoré spočívajú aj v opakovanej zmene zákonného sudcu. Nevynímajúc situáciu vyvolanú v súvislosti so šírením nebezpečnej ľudskej nakažlivej choroby COVID-19, keďže chod súdov a aj uskutočnenie pojednávania bolo determinované obmedzeniami prijatými na zabezpečenie chodu súdov po dobu vyhlásenej mimoriadnej situácie. Mestský súd poukázal aj na neprimerane vysoký počet vecí pridelených sudcovi (514 nevybavených vecí). Preto nie je možné vo všetkých veciach konať plynulo a bezprieťahovo aj vzhľadom na uskutočnenú reformu súdnej mapy a tým súvisiaceho prerozdelenia súdnych spisov.

III.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka konštatovala, že mestský súd nie je tým, ktorý primárne zasiahol do v jej bode 1 uvedených práv, keďže na neho bola obchodnoprávna agenda presunutá len od 1. júna 2023.

Rovnako je zrejmé, že za vzniknuté priet'ahy nezodpovedá ani aktuálny sudca, ktorému bola vec pridelená až 31. októbra 2023. Je ale faktom, že s'ťažovateľka nemá inú možnosť, ako sa domáhať ochrany svojich práv, len podaním proti mestskému súdu. Z chronológie úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že prevažná väčšina úkonov sú úkony strán sporu, a nie úkony súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej s'ťažnosti

IV.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 10/98, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v napadnutom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

IV.2. Posúdenie veci:

11. V prípade právnej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že predmet napadnutého konania možno považovať za štandardný, nijako sa nevymykajúci bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z tohto dôvodu ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne zložitú. Zároveň mestský súd vo svojom vyjadrení nepoukázal na konkrétne dôvody, pre ktoré túto vec považuje za právne zložitú.

12. Pokiaľ ide o faktickú (skutkovú) zložitost' veci, táto ovplyvňovala priebeh napadnutého konania najskôr necelé 4 mesiace t. j. od 27. októbra 2017, keď s'ťažovateľka žiadala o odročenie pojednávania nariadeného na 8. november 2017, keďže objednala vypracovanie súkromného znaleckého posudku, do 12. februára 2018, keď s'ťažovateľka doručila okresnému súdu súkromný

znalecký posudok, a neskôr približne 8 mesiacov (od 15. mája 2018, keď žalovaný oznámil okresnému súdu úmysel objednať vypracovanie súkromného znaleckého posudku, do 9. januára 2019, keď bol okresnému súdu doručený druhý súkromný znalecký posudok), a preto možno považovať prerokúvanú vec po skutkovej stránke za zložitejšiu. Na túto skutočnosť ústavný súd nemohol neprihliadnuť pri určení výšky finančného zadosťučinenia.

13. Zároveň ústavný súd konštatuje, že ani prípadná právna a skutková zložitosť veci nemôže žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ktoré nie je dosiaľ právoplatne skončené.

14. Správanie strany sporu je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom.

15. Pojednávania nariadené na 8. november 2017 bolo odročené z dôvodu neúčelnosti a nehospodárnosti jeho vykonania, ako už bolo uvedené, z dôvodu objednávky súkromného znaleckého posudku sťažovateľkou, pričom podľa vyjadrenia súdneho znalca tento mal byť vypracovaný približne do 20. decembra 2017. Pojednávania nariadené na 21. marec 2018 bolo opätovne odročené na 2. máj 2018, keďže okresnému súdu bol súkromný znalecký posudok napokon doručený až 12. februára 2018 a následne bol doručený žalovanému, aby sa s ním mohol oboznámiť. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka oznámila okresnému súdu úmysel objednania súkromného znaleckého posudku pred prvým nariadeným pojednávaním. V tom čase napadnuté konanie však trvalo približne 2 roky a 10 mesiacov, a teda sťažovateľka mala dostatočný časový priestor už skôr objednať vypracovanie súkromného znaleckého posudku.

16. Pojednávania nariadené na 20. február 2020 bolo odročené z dôvodu dlhodobo plánovanej dovolenky právneho zástupcu sťažovateľky mimo Slovenskej republiky, pričom sama sťažovateľka nesúhlasila so substitučným zastúpením z dôvodu náročnosti veci.

17. Už uvedené pojednávania boli odročené z dôvodov na strane sťažovateľky, čím zákonite došlo k oddialeniu rozhodnutia vo veci samej, pričom aj na túto skutočnosť ústavný súd prihliadol pri určení výšky finančného zadosťučinenia.

18. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného/mestského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd zistil, že ich postupom v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, pričom plynulému postupu im nebránila žiadna zákonná prekážka (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

19. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie prebieha na okresnom/mestskom súde približne 9 rokov a 5 mesiacov a dosiaľ nie je právoplatne skončené, pričom okresný/mestský súd dosiaľ v tejto meritórne nerozhodol.

20. Pojednávania sa tiež neuskutočnili z objektívnych príčin z dôvodu choroby sudcu (nariadené na 27. marec 2019 a 27. október 2021) a uplatňovania opatrení v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 (nariadené na 15. apríl 2020, 24. február 2021 a 14. apríl 2021).

21. Okolnosťou, ktorá narušila plynulosť napadnutého konania, bola nečinnosť okresného súdu, a to v období od 18. júna 2015, keď vyzval sťažovateľku na doručenie potrebného počtu rovnopisov vyjadrenia sťažovateľky k vyjadreniu žalovaného, do 13. júla 2016, keď okresný súd zaslal

sťažovateľke dôkazy predložené žalovaným (13 mesiacov). Táto nečinnosť pokračovala aj v období od 7. novembra 2016, keď zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalovaného, do 13. júla 2017, keď bolo nariadené pojednávanie na 8. november 2017 (8 mesiacov). Okresný súd bol nečinný aj v období od 27. marca 2019, keď oznámil stranám sporu oznámenie o zrušení pojednávania z dôvodu náhleho ochorenia sudcu, do 2. októbra 2019, keď nariadil pojednávanie na 11. november 2019 (približne 6 mesiacov). Okresný súd nevykonal úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu ani v období od 20. septembra 2021, keď upovedomil strany sporu o zrušení pojednávania nariadeného na 27. október 2021 zo zdravotných dôvodov sudcu, do 1. marca 2024, keď už mestský súd nariadil pojednávanie na 10. júl 2024 (2 roky a 5 mesiacov).

22. Ústavný súd ďalej uvádza, že od marca 2020 až do marca 2022 bola činnosť súdov dotknutá opatreniami v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, čo znamenalo a stále znamená sťažené vykonávanie pojednávanií, resp. nemožnosť ich vôbec vykonávať. Ústavný súd, samozrejme, prihliada na túto objektívnu skutočnosť, ale v okolnostiach danej veci zdôrazňuje, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe mal dostatočný časový priestor (počas predchádzajúcich 5 rokov trvania napadnutého konania) na to, aby bol spor právoplatne skončený. Podľa názoru ústavného súdu uvedená objektívnymi okolnosťami spôsobená prekážka nie je preto v celom rozsahu spôsobilá okresný súd zbaviť zodpovednosti za jeho postup v napadnutom konaní.

23. Obranu mestského súdu spočívajúcu v poukázaní na neprimeranú zaťaženosť sudcu nemožno akceptovať vzhľadom na konštantnú judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06). Úlohou zmluvných štátov dohovoru je nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory ESĽP vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (rozsudok ESĽP vo veci Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64). Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prietáhov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03).

24. Ústavný súd teda konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená dlhoročnou nečinnosťou okresného/mestského súdu (spolu 56 mesiacov). Okresný/mestský súd teda nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka stále nachádza. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

25. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného/mestského súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

26. Od 1. júna 2023 vstúpili do účinnosti viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). V zmysle § 18n ods. 2 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov prešiel výkon súdnictva v obchodnoprávných veciach z Okresného súdu Bratislava I, Okresného súdu Bratislava II, Okresného súdu Bratislava IV a Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava III.

27. Výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcov a prísediacich z radov občanov k štátu prechádzajú od 1. júna 2023 z Okresného súdu Bratislava I, Okresného súdu Bratislava II, Okresného súdu Bratislava IV a Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava III.

28. S ohľadom na uvedené, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal mestskému súdu, aby v ňom konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

29. Sťažovateľka žiadala o priznanie finančného zadost'učinenia, keďže ani po 9 rokoch napadnuté konanie nie je skončené. Dosiaľ boli vykonané len 3 pojednávania, ktoré však nesmerovali k meritórnemu rozhodnutiu a meritórne nebolo rozhodnuté ani na prvej inštancii.

30. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

31. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku napadnutého konania, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku. V neposlednom rade prihliadol aj na skutočnosti uvedené v bodoch 12, 15 a 16.

32. Na základe komplexného posúdenia uvedených kritérií dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci priznanie primeraného finančného zadost'učinenia sťažovateľke 2 500 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovet časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

33. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

34. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2024 zodpovedá sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2023, ktorá bola 1 373 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2024 je 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

35. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania pred ústavným súdom 856,75 eur vrátane dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (ústavný súd považuje za preukázané, že právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH)], a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2024, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2024 (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľke odmenu a režijný paušál za repliku, pretože v nej neuviedla nové skutočnosti, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej (bod 5 výroku tohto nálezu).

36. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu